

בס"ד. יום ב' דחג הסוכות, ה'תשי"ז

(הנחה בלתי מוגה)

וטהר לבנו לעבדך באמת¹, וצריך להביך² מהו תוכן הבקשה לעבדך באמת, דאיך שייך שיהי' עבודה שלא באמת, שעל זה היא הבקשה שתהי' העבודה באמת. ובפרט שעבודה זו היא עבודה שבלב, וכמו שאומר וטהר לבנו, ובעבודה שבלב בודאי אינו שייך שתהי' שלא באמת, דאם אינה באמת, הרי אין זו עבודה כלל. דבשלמא בעבודה דמעשה, שייך שתהי' העבודה ג"כ שלא באמת, שהרי מ"מ ישנו גוף העשי' והפועל עכ"פ, שגם עי"ז נמשכים ענינים של המשכות. ואף שאמרו שבלא דו"ר לא פרחא לעילא³, ומצוה בלי כוונה כגוף בלי נשמה⁴, מ"מ הנה גם ע"י גוף פועל העשי' נמשכת איזה המשכה. ועד שגם כאשר ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו, מ"מ, והוא רחום יכפר עון⁵, שנמשך כפרת עון (מצד גוף העשי' עכ"פ). וכל זה הוא בעבודה דפועל ומעשה. אמנם בעבודת הלב, הרי אם אינה באמת, אין זו עבודה כלל. וא"כ אינו מובן מהו תוכן הבקשה וטהר לבנו לעבדך באמת, דמשמע מזה שאפשר שתהי' עבודה שבלב שאינה באמת, ועל זה היא הבקשה שתהי' עבודה באמת.

ב) ולהביך זה צריך להקדים תחלה משנת"ל⁶ שיש ב' בחינות בנשמה⁷, כמו שהיא בבחינת אין, וכמו שהיא בבחינת יש. וכמאמר⁸ נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי, דבראתה יצרתה נפחתה קאי על הנשמה כמו שהיא בבחינת יש נברא, דלשון בריאה בלה"ק מורה על בריאת יש מאין⁹, וזהו שאתה בראתה קאי על הנשמה כמו שנעשית בבחינת יש נברא, ובחינת טהורה היא שקודם

(6) ד"ה זה היום דיום ב' דר"ה (לעיל ע' 3 ואילך).

(7) בהבא לקמן — ראה ד"ה ציון במשפט תרע"ו (סה"מ תרע"ו ע' קלו ואילך). וראה גם ד"ה אלה מסעי תשי"ט (תו"מ חכ"ו ע' 140 ואילך).

(8) "אלקי נשמה" בברכות השחר.

(9) רמב"ן עה"ת בראשית א, א.

(1) נוסח תפלת העמידה דשבת ויו"ט.

(2) ראה גם רד"ה וטהר לבנו עזר"ת (סה"מ עזר"ת ע' כו).

(3) תקו"ז תיקון יו"ד (כה, ב). תניא פל"ט"מ.

(4) ל"ת להאריז"ל ר"פ עקב.

(5) תהלים עח, לו. לח.

לאתה בראתה, קאי על הנשמה כמו שהיא בבחינת אלקות. והענין בזה, דהנה, גם הנשמה כמו שנעשית בחינת יש נברא היא בעצם מהותה אלקות, שזהו ההפרש בין הנשמות לשאר הנבראים, דכל הנבראים התהוותם אינה באופן שהבורא נעשה נברא, כי אם שהוא מהוה את הנברא, היינו שמציאות הנברא אינו מציאות הבורא, דהגם שאין לך דבר שחוץ ממנו, מ"מ, הנה מציאות הנברא אינו מציאות הבורא, אלא שאינו חוץ ממנו, משא"כ מציאות הנשמות הרי זה מה שהאלקות עצמו נעשה בבחינת מציאות דנשמה. אמנם, אף שגם הנשמה כמו שהיא בבחינת יש היא אלקות, מ"מ, הרי זה באין ערוך לגבי הנשמה כמו שהיא בבחינת אין. ויובן זה ממה שאנו רואים שבאלקות גופא יש ג"כ חילוקי מדריגות, דישנו האלקות שלמעלה מהשתלשלות וישנו האלקות שבהשתלשלות, וב' מדריגות אלו הם חלוקים זמ"ז בתכלית, דהאלקות שלמעלה מהשתלשלות אין בו מדידות והגבלות כלל, שהוא בלי גבול באמת, ומכ"ש שאינו בבחינת מציאות כלל, היינו שאינו גם בסוג המציאות דאור, ומכ"ש שאינו בסוג המציאות דהתלבשות בכלים, משא"כ האלקות שבהשתלשלות הרי יש בו מדידות והגבלות, והוא בבחינת מציאות אור, ועד למציאות האור כפי שבא בהתלבשות בכלים. וכשם שיש הפרש בין ב' הבחינות שבאלקות, בין האלקות דהשתלשלות לגבי האלקות שלמעלה מהשתלשלות, הנה עד"ז יובן גם ובמכ"ש בנשמות, שהנשמות שרשם מהכלים, וירדו למטה בהתלבשות בנה"ב, ועד גם בבחינת תפיסא בנה"ב, הרי בודאי שיש הפרש גדול בין הנשמה כמו שהיא בבחינת יש לגבי הנשמה כמו שהיא בבחינת אין. ובכללות הוא ההפרש בין בחינת נר"נ לבחינת ח"י (כמשנת"ל).

וענין ב' בחינות אלו בעבודה הוא העבודה דשכל ומדות והעבודה דרעו"ד. דהעבודה דשכל ומדות היא במציאות והגבלה, שהרי השכל, הבנה והשגה, הו"ע של מציאות, ובא בהתלבשות ותפיסא, ומכ"ש המדות שענינם הוא הרגש עצמו (שהרי עיקר ענין המדות הוא הרגש עצמו), ובמילא העבודה שמצד השכל והמדות היא בהגבלה. משא"כ העבודה דרעו"ד היא למעלה מטו"ד, ואין בה הגבלות כלל. ואף שאפשר שגם הרעו"ד באה ע"פ התבוננות, הרי אין זה באופן שההתבוננות פועלת הרעו"ד, כי אם שהיא מגלה אותה בלבד, אבל הרעו"ד עצמה היא למעלה מטו"ד ובל"ג. וכ"כ תקיף ועז כח הרעו"ד, עד שפועלת גם בהשכל ומדות, והיינו, דעם היות שגם השכל ומדות (דנשמה) הם אלקות, מ"מ, כיון שהם בהגבלה הרי הם מקבלים שינויים, ועל זה היא הנתינת כח שנפעלת בהם מצד עצם הנשמה, שיהיו בתוקף בלי שינוי. והנה, כאשר

העבודה היא מצד השכל ומדות שהם בהגבלה, אזי גם ההמשכה היא בחינת האלקות והשתלשלות שהוא בהגבלה. אמנם כאשר העבודה היא בבחינת רעו"ד שמצד עצם הנשמה, אזי גם ההמשכה היא בחינת האלקות שלמעלה מהשתלשלות שהיא בלי גבול.

ועפ"ז יובן מה שכנס"י נקראת בשם ציון¹⁰, דהנה, ציון הוא לשון סימן, היינו שהנשמות הם סימן על אלקות, וענין הסימן הוא על דבר הנעלם דוקא, שהרי על דבר הגלוי אין צריך סימן, כי אם על דבר הנעלם דוקא, והוא ענין בחינת האלקות שלמעלה מהשתלשלות, שהמשכתה היא ע"י עבודת עצם הנשמה דוקא, וזהו מה שהנשמות נקראו בשם ציון, לפי שעיקר ענין הנשמות אינו עבודתם כמו שהיא בהגבלה, כי אם העבודה דרעו"ד, שע"ז נעשית המשכת האור שלמעלה מהשתלשלות. וזהו ג"כ מ"ש¹¹ ששם עלו שבטים שבטי י"ה עדות לישראל גו'. דהנה, השבטים הם הנשמות כמו שהם בבריאה, י"ב גבולי אלכסונים דז"א, ושם עלו שבטים היינו עלייתם לאצילות, לבחינת טהורה היא. וכאשר עבודתם היא בבחינה זו, אזי הם עדות לישראל, דענין העדות הוא ג"כ על דבר הנעלם דוקא, דעל דבר הגלוי אינו צריך עדות, וגם על מילתא דעבידא לאגלווי אין צריך עדות גמורה, כי אם על דבר הנעלם לגמרי דוקא¹², שהוא בחינת האלקות שלמעלה מהשתלשלות, הנה המשכת בחינה זו היא ע"י עלו שבטים דוקא, היינו עלייתם לבחינת טהורה היא.

ובזה יובן תוכן הבקשה וטהר לבנו לעבדך באמת, דלהיות שהעבודה שמצד שכל ומדות שייך בה שינויים, לכן מבקשים שיהי' בזה התוקף דבחינת טהורה היא, שזהו וטהר לבנו, היינו שיהי' המשכת התוקף מבחינת טהורה היא בעבודה שמצד שכל ומדות, שאז תהי' עבודתו באמת, דשפת¹³ אמת תכון לעד.

ג) ולהבין הענין בפרטיות יותר, הנה ב' בחינות אלו דטהורה היא ואתה בראתה ישנם בכללות ההשתלשלות, בהספירות והענינים למעלה, ובנפש האדם ובעבודתו. והענין הוא, דהנה כתיב¹⁴ לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, איש ואשה הם בחינת אש, איש הוא אש יו"ד, ואשה הוא אש ה"א. והם ב' הבחינות שבאש, האש שלמעלה, והאש

(12) ר"ה כב, ב. וש"נ.

(13) משלי יב, יט.

(14) בראשית ב, כג.

(10) ישעי' נא, טז. ירושלמי תענית פ"ד

סוף ה"ב. זח"ג לה, א.

(11) תהלים קכב, ד.

שמצוה להביא מן ההדיוט¹⁵. דהנה, אש ה"א הוא בחינת מלכות שהיא מקור העולמות, כמ"ש¹⁶ בהבראם בה"א בראם, דבחינת מלכות הוא שם והארה בלבד, כמ"ש¹⁷ מלך שמו נקרא עליהם, וכמו"כ למעלה שהתהוות כל העולמות היא מבחינת שם והארה בלבד, כמ"ש¹⁸ יחיד חי העולמים מלך, דאלקות בעצמו הוא יחיד, וחי העולמים הוא רק מבחינת מלך, שהוא שם והארה בלבד. והנה, בחי' המלכות נקראת גם בשם מראה, כמ"ש¹⁹ ואראה מראות אלקים, וכתיב²⁰ מראה דמות כבוד הוי'. ובענין המראה יש ב' אופנים. יש בחי' מראה שהוא כמו חכמת אדם תאיר פניו²¹, שמהארת פניו רואים שהוא חכם, ושבשעה זו נפלו לו השכלות חדשות, והיינו, שהארת הפנים היא בחי' מראה שעי"ז נראה חכמת החכם, אמנם, בהארת הפנים עצמה אין ענין של חכמה, כי אם שעי"ז אנו יודעים שנפלה לו השכלה חדשה, אבל מצד הארת הפנים עצמה לא יודעים את החכמה. וכמו עד"מ מראה התפוח, דע"פ רוב הנה מראה התפוח בגוון לבן מורה על מתיקות התפוח, ומראה התפוח בגוון אדום מורה על חמיצות התפוח, הרי במראה התפוח עצמו אין מתיקות וחמיצות, אלא הוא רק מורה ומגלה זאת. ומראה זה, עם היותו מראה בלבד, שאינו העצם ממש כי אם גילוי העצם בלבד, מ"מ, אינו פועל מחוץ להעצם, והוא דבוק בהעצם. ויש עוד אופן במראה, כמו אור וזיו השמש, שהוא ג"כ מראה וגוון השמש, דמה שהאור מאיר הוא לפי שהמאור הוא בהיר וזך ביותר, וא"כ הרי האור הוא בחי' מראה שעל ידו נראה בהירות העצם, אמנם בחי' מראה זה הוא באופן שהאור פועל חוץ להמאור, והיינו שהוא מאיר את החושך, וכיון שהוא פועל ומאיר את החושך, הרי בזה עצמו הוא נבדל מהעצם, והיינו, דעם היות האור מעין המאור כנ"ל, מ"מ, בזה גופא שהוא פועל הרי הוא נבדל מהעצם, והיינו לפי שהעצם אינו בגדר פעולה, וכל פעולה היא בהבדלה מהעצם, ולכן הנה אור המתפשט מהשמש ופועל לחוץ הוא בחי' הארה נבדלת מהעצם. ועד"ז יובן ג"כ בספירת המלכות שנקראת מראה, שהמלכות היא הארה נבדלת, דבזה עצמו שהיא פועלת פעולת התהוות העולמות הרי היא נבדלת מהעצם. וזהו בחי' אשה, אש ה"א, דקאי על ספירת המלכות, שהיא הארה נבדלת. אמנם

18) ב"ברוך שאמר".

19) יחזקאל א, א.

20) שם, כח.

21) קהלת ח, א.

15) עירובין סג, א. תו"כ ופרש"י ויקרא

א, ז.

16) בראשית ב, ד. מנחות כט, ב. פרש"י

עה"פ.

17) ע"פ פיוט "אדון עולם".

בחי' איש, אש יו"ד, הנה יו"ד הוא בחי' החכמה שלמעלה מהשתלשלות, דעצם ענין החכמה הוא למעלה מהשתלשלות, וכמאמר²² שהתורה (שהיא חכמה) קדמה אלפים שנה לעולם, ועל זה מורה היו"ד שהיא נקודה בלבד. וזהו בחי' אש יו"ד, שאין זה הארה נבדלת, כי אם בחי' האור הדבוק בהעצם. והנה, כל הענינים שישנם בסדר השתלשלות ישנם תחילה בהתורה ונמשכים ממנה, כמאמר²³ אסתכל באורייתא וברא עלמא, ולכן הנה ב' בחי' אלו ישנם ג"כ בהתורה, שזהו שאמרו רז"ל²⁴ שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה, דאש שחורה הוא האור המאיר את החושך, שלכן נקרא בשם אש שחורה, לפי שהוא מאיר את החושך. ובעומק יותר הפירוש דאש שחורה הוא שהאור עצמו הוא בחי' העלם, שהרי זה גופא שהאור יהי' בגדר כזה שיאיר את החושך הוא לפי שהאור בא ע"י הפסק והעלם. ואש לבנה הוא האש שלמעלה מהפתילה, שאין ענינו לפעול ולהאיר, אלא הוא עצם האור. ומב' הבחי' דאש שחורה ואש לבנה כפי שהם בתורה, נעשה אח"כ בהשתלשלות העולמות בחי' אש יו"ד ואש ה"א. ועד"ז יובן ג"כ בהנשמה, דבחי' נר"נ שבנשמה שהוא בחי' אתה בראתה, הוא בחי' אש שחורה, להאיר את החושך, אמנם עצם הנשמה שהוא בחי' טהורה היא, הוא בחי' אש לבנה.

ד) **והנה** שרש הענין דאש שחורה שהוא האור שענינו להאיר את החושך, הוא כמ"ש²⁵ ויהי ערב ויהי בוקר, ברישא חשוכא והדר נהורא²⁶, והיינו דכללות ענין האור, והדר נהורא, הוא מה שנמשך אחרי החושך שהי' בתחילה, ברישא חשוכא, שכל ענין המשכה זו הוא שבביל להאיר את החושך. וענין זה ישנו בכללות ההשתלשלות, בהספירות שלמעלה, וגם בנפש האדם ועבודתו. דהנה, הענין דברישא חשוכא בנפש האדם הוא הגוף, שענינו הוא חושך והעלם, וכמ"ש רבינו בשער היחוד והאמונה²⁷ ע"פ²⁸ אהללה הוי' בחיי אומרה לאלקי בעודי, שהגוף שנקרא בשם עודי, שהוא לשון טפל, נמשך משם אלקים שענינו העלם, והנשמה היא בחי' אור שמאירה את חושך הגוף. וענין ברישא חשוכא והדר נהורא בשרשו הראשון הוא חושך הצמצום והמשכת אור

(22) ראה מדרש תהלים צ, ד. ב"ר פ"ח, ב. סמ"ח (לקמן ע' 71). וש"נ.

תנחומא וישב ד. וש"נ.

(23) זח"ב קסא, סע"א ואילך.

(24) ראה ירושלמי סוטה פ"ח סה"ג ובפ"מ.

שם. וראה גם בהשיחה שלאחרי המאמר

(25) סמ"ח (לקמן ע' 71). וש"נ.

(26) בראשית א, ה.

(27) שבת עז, ב.

(28) פ"ו (פ, סע"ב ואילך).

(29) תהלים קמו, ב.

הקו. ברישא חשוכא הוא חושך והעלם הצמצום, שמצד הצמצום נעשו אותיות הרשימו, דאף שגם קודם הצמצום היו אותיות הרשימו, הרי קודם הצמצום אינם בבחי' מציאות כלל, וע"י הצמצום נעשו בבחי' מציאות. ועל זה נעשה אח"כ המשכת אור הקו, בשביל להאיר את אותיות הרשימו. ומהרשימו והקו נעשה אח"כ בחי' כלים ואורות, דמהרשימו נעשים הכלים שענינם הוא העלם, ומהקו נעשים האורות שמאירים את הכלים. ואח"כ נמשך למטה יותר בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם²⁹, שישנם האותיות דהעשרה מאמרות וישנו האור דהעשרה מאמרות, הנה מהכלים נעשים האותיות דהעשרה מאמרות, ומהאורות נעשים האורות דהעשרה מאמרות. מזה נעשה אח"כ בהתהוות הנבראים גוף ונפש, דמהאותיות נעשה גוף הנבראים, ומהאורות נעשה נפש הנבראים, ולכן הנה בכל הנבראים, גם בנבראים הרוחניים, ישנו גוף ונפש, כמ"ש³⁰ רוח החי' באופנים, דהיינו שישנו גוף האופנים ונפש האופנים, ומכ"ש בהנבראים למטה שישנו גוף הנבראים ונפש הנבראים, וכמו בהאדם שישנו גוף האדם ונפש האדם, וגם בבחי' דצ"ח ישנו גוף ונפש, שגם בצומח ודומם ישנו נפש הצומחת ונפש הדוממת³¹. והנה, כללות המשכת אור זה שעליו נאמר ברישא חשוכא והדר נהורא, שבשרשו הראשון הוא המשכת אור הקו להאיר את חושך הצמצום, נקרא בשם אש שחורה, לפי שענינו הוא להאיר את החושך, וא"כ הרי הוא בבחי' חושך. ובעומק יותר הנה לא זו בלבד שהוא מאיר את החושך, אלא עוד זאת שגם הוא עצמו נמשך ע"י חושך הצמצום, דבכדי שיוכל להיות אור בגדר כזה שיאיר את החושך, צריך בעצמו להיות נמשך ע"י חושך הצמצום, שזהו ברישא חשוכא שהוא חושך הצמצום, ואח"כ הנה ע"י הצמצום נמשך אור הקו, ולפי שהוא עצמו נמשך ע"י העלם והפסק הצמצום, לכן נעשה בגדר כזה שמאיר את החושך. וזהו פי' הב' באש שחורה, שגם האור עצמו נמשך ע"י הפסק והעלם. וע"ד אור וזיו השמש, דבכדי שתהי' התפשטות האור להאיר את החושך הרי זה ע"י שנמשך דרך הנרתק דוקא, ולכן נקרא בשם אש שחורה מצד ב' טעמים הנ"ל. וכמו שהוא בשרשו הראשון שהו"ע המשכת אור הקו, כמו"כ בכל המדריגות הנ"ל, ענין האור הוא להאיר את החושך, ונמשך ע"י העלם, ועד בבחי' היותר אחרונה שהוא נפש הנבראים, הנה ענין הנפש הוא להאיר את חושך הגוף. וזהו כללות ענין

(31) עץ חיים שער לט (שער מ"ן ומ"ד)
דרוש ג. שער היחוד והאמונה פ"א.

(29) אבות רפ"ה.
(30) יחזקאל א, כ"א.

ירידת הנשמה למטה, שהוא בכדי להאיר את חושך הגוף ונה"ב וחושך העולם בכלל, דהנה בעוה"ז ההעלם וההסתור הוא ביותר, שהרי אפילו בעולמות עליונים אין יודעים מהות אלקות, כי אם מציאות אלקות בלבד, ובפרט בעוה"ז שהוא העלם והסתור לגמרי. וכיון שהחושך הוא גדול ביותר, לכן ירדה הנשמה למטה בכדי להאיר את החושך. וכמו שהוא בגשמיות דכאשר ישנו מקום חשוך ביותר, צריך ריבוי נרות בכדי להאיר, וכמו"כ הוא בחושך העולם, שצריך להאיר אותו ע"י דנר הוי' נשמת אדם³², ולכן ירדה הנשמה למטה שע"ז היא מאירה את חושך העולם, וכמאמר הבעש"ט³³ שזהו הטעם שבנ"י תועים ביערות והולכי דרכים, לפי שבכח האמונה פשוטה שבהם, גם כאשר היא בהעלם, מטהרים הם את ארץ העמים. וענין זה נעשה אפילו מצד האמונה פשוטה בלבד, ומכ"ש כאשר איש ישראל עובד עבודתו להאיר את גופו ונפשו הבהמית וחלקו בעולם, הרי בודאי שע"ז מאיר את כללות העולם. ועיקר ההארה הוא בעבודת התפלה, כשמתבונן איך שהוא ית' ממכ"ע וסוכ"ע, וכמו בברוך שאמר והי' העולם, שהו"ע בעשרה מאמרות נברא העולם, ובפרט ע"פ המבואר בספרים³⁴ בפירוש שאמר והי' העולם שהוא ר"ת שוה, וקאי על העולמות כמו שהם במחשבה הקדומה דא"ק, ששם כולם בהשוואה. ואח"כ אומר ברוך הוא, דברוך הוא מלשון בריכה והמשכה³⁵, והוא ענינו העלם, ופירוש ברוך הוא היינו שאוא"ס הנעלם יומשך בהתגלות. וכמו שיהי' לעת"ל, כמ"ש³⁶ ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה הוי' קיינו לו, דזה הוא לשון גילוי, והיינו שאוא"ס הנעלם יהי' בהתגלות. ולהיות שכל הגילויים דלעתיד נעשים ע"י מעשינו ועבודתינו במשך זמן הגלות³⁷, הנה גם בזמן הגלות ישנו בעבודה דתפלה הענין דברוך הוא, שהו"ע המשכת אוא"ס הנעלם שיהי' בהתגלות, אך אמיתית ענין זה יהי' לעתיד.

(ה) **אך** עדיין צריך להבין בנוגע לכללות עבודה זו שהיא בחי' אש שחורה כיון שענינה הוא להאיר את החושך, דמאחר שגם האור עצמו הוא בחי' אש שחורה, א"כ, מאין יהי' בו כח להאיר את החושך, להיותו בעצמו בבחי' שחורות וחושך. והביאור בזה, שעז"נ לזאת יקרא אשה כי מאיש לוקחה זאת, היינו, שהכח שיש באש שחורה להאיר את

(32) משלי כ, כז.

(33) כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)

בהגהה. (35) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ.

(36) ישעי' כה, ט.

בהוספות סקס"ד. וש"נ.

(37) תניא רפ"ז.

(34) ראה פרי עץ חיים שער הזמירות פ"ד

החושך הוא לפי שנמשך בו נתינת כח מבחי' אש לבנה, וזהו שאמרו³⁸ אלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו, דעזר הקב"ה הוא הנתינת כח מבחי' עצם האור. והענין בזה בפרטיות בעבודת האדם, דהנה תחלת עבודת היום הוא באמירת מודה אני בצפרא דוקא, שאז ישנו הנתינת כח מלמעלה, כידוע בענין וישכם אברהם בבוקר³⁹, ואז היא העבודה דאמירת מודה אני, כמבואר באריכות במ"א⁴⁰ שהודאה זו הו"ע הנחת וביטול כל עצמותו שמצד עצם הנשמה, אלא שלהיותו בתחלת העבודה עדיין הרי זה באופן דהודאה בלבד, אבל באמת ענינו הוא ביטול כל עצמותו שמצד עצם הנשמה שחבוקה ודבוקה בך⁴¹, שהוא בחי' אש לבנה (כמשי"ת), ומזה נמשך נתינת כח על כללות עבודת התפלה, שהוא בחי' אש שחורה, שיוכל להאיר את החושך. וכמו"כ הוא בכל המדריגות הנ"ל, שהכח על הענין דאש שחורה הוא מאש לבנה, והיינו, שכללות ענין התפשטות האור הוא מהמאור ע"י עצם האור. וכמו"כ הוא בענין הספירות, שספירת המלכות נמשכת מספירת החכמה, דחכמה תתאה נמשכת מחכמה עילאה⁴². וזהו ג"כ דיוק הלשון שהתורה ניתנה באש שחורה ע"ג אש לבנה, היינו שבגילוי הרי זה אש שחורה, אבל האש שחורה היא על גבי דייקא) אש לבנה, שהכח על זה הוא מבחי' אש לבנה.

ו) אמנם כל זה הוא בחי' אשה, שהוא אש ה"א, דאף שהנתינת כח על זה הוא מבחי' אש יו"ד, מ"מ, העבודה עצמה היא בבחי' אש ה"א. אך יש בחי' נעלית יותר בעבודה, והוא מ"ש⁴³ היו תהי' לאיש, היינו, שמתעלה בעבודתו עד שעבודתו נעשית בבחי' אש לבנה, והו"ע העבודה שמצד עצם הנשמה שחבוקה ודבוקה בך. והענין הוא, דהנה, ב' הבחי' דאש שחורה ואש לבנה נמשכים מצד הרחמים, דברחמים גופא יש ב' בחי'. יש בחי' הרחמים דהשתלשלות, והוא ע"ד מ"ש ביוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו⁴⁴, דיוסף הוא צדיק עליון⁴⁵, והוא ממשיך רחמים על הנשמה שירדה למטה מאיגרא רמה לבירא עמיקתא⁴⁶, שזוהי ירידה גדולה ביותר, וזהו ענינם של נשיאי הדור, ובדורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר⁴⁷,

38) סוכה נב, ב. וראה תניא רפי"ג.
 39) וירא כב, ג. וראה תו"א לך יב, א.
 40) לקו"ת שמע"צ פז, ג.
 41) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשלט.
 42) וועד.
 43) נוסח הושענות דיום ג' דחג הסוכות.
 44) ראה תו"מ סה"מ שבט ע' שפב
 45) מוטות ל, ז.
 46) מקץ מג, ל.
 47) ראה זח"א קנג, ב. תו"א תרומה פ, ד.
 לקו"ת פ' ראה כה, ד ואילך.
 48) לשון חז"ל — חגיגה ה, ב.
 49) בקטע זה בכה כ"ק אדמו"ר שליט"א
 הרבה (המו"ק).

שבאמצעותם נמשך רחמים מיוסף שהוא צדיק עליון על הנשמה שירדה למטה. ורחמים אלו הו"ע הרחמים דהשתלשלות, שענינם הוא הרחמנות על מי שחסר, ועז"נ נכמרו רחמיו, דנכמרו הוא מלשון חמימות, כמו מיכמר בישראל⁴⁸, שזהו מפני שמרגיש את החסרון והרחמנות על הנשמה שירדה למטה בגוף ונה"ב, ומבחי' מיכמר בישראל דרחמים אלו נמשך בעבודת האדם בחי' אש ה"א. אמנם יש גם בחי' הרחמים שלמעלה מהשתלשלות, והו"ע י"ג מדות הרחמים, דרחמים אלו אינם על מי שחסר דוקא, אלא גם על עולמות העליונים, דמאחר שהם גילויים בלבד, הנה מצד העצמות נופל גם עליהם ענין הרחמנות, ורחמים אלו הוא ג"כ בחי' מיכמר בישראל, ומהם נמשך בעבודת האדם בחי' אש יו"ד. דהנה, ההפרש בין ב' בחי' רחמים הנ"ל הוא, שהרחמים על החסר שהו"ע הרחמים דהשתלשלות הם בהגבלה, שזהו שסדר ההשתלשלות הוא חסד דין רחמים, שבתחלה הוא דין ואח"כ רחמים, היינו שהרחמים הם בהגבלה, אבל הרחמים שלמעלה מהשתלשלות הם בלי גבול. ועד"ז הוא גם בעבודת האדם, שבחי' אש ה"א שנעשה מצד הרחמים דהשתלשלות, הוא ג"כ בהגבלה, וכנ"ל שהעבודה דנר"ג היא בהגבלה, ובחי' אש יו"ד שהיא העבודה שמצד עצם הנשמה, הוא בלי גבול. והענין בקצרה הוא, דהנה כאשר האדם מתבונן בהפלאות או א"ס איך שהוא מופלא ביותר, ואילו הוא ירד למטה ביותר והוא מרוחק מאלקות בתכלית, הנה ע"י התבוננות זו נעשה בנפשו צמאון גדול לאלקות, דצמאון זה הוא בהיותו מרוחק דוקא, שאז שייך ענין הצמאון שרוצה להכלל באלקות. אמנם בבחי' עצם הנשמה שהיא חבוקה ודבוקה בך, לא שייך ענין הצמאון, מאחר שהוא נמצא שם. וכמו הצמאון למים, שדוקא כאשר נמצא בארץ צי' ועיף בלי מים⁴⁹, אזי שייך ענין הצמאון, אבל כאשר נמצא סמוך להמים הרי אינו שייך ענין הצמאון. ועד"ז יובן גם בעצם הנשמה שהיא חבוקה ודבוקה בך, שלא שייך ענין הצמאון כרשפי אש, מאחר שהיא חבוקה ודבוקה בך, אלא ששם הוא תוקף הרצוא מצד עצמו⁵⁰, וענין זה פועל גם בבחי' נר"ג שיהי' הצמאון לאלקות.

ז) והנה כללות העבודה דחודש תשרי היא העבודה שמצד עצם הנשמה, בחי' אש לבנה, דההכנה לעבודה זו היא מחודש אלול, שבו מאירים י"ג מדות הרחמים שלמעלה מהשתלשלות⁵¹, ועי"ז נעשית בבחי'

(48) פרש"י מקץ שם — פסחים נח, סע"א.

(50) חסר קצת (המור"ל).

(51) לקר"ת ד"ה אני לדודי (לג, א).

(49) תהלים סג, ב.

אש לבנה שמצד עצם הנשמה, שזהו שמחודש אלול אומרים המזמור⁵² לדוד אורי, לך אמר לבי בקשו פני את פניך הוי' אבקש⁵³, שהוא מצד פנימיות ועצם הנשמה, ובפרט בר"ה ויוהכ"פ שאז העבודה היא בבחי' זו. והענין הוא, דהנה, ב' בחי' הנ"ל בנשמה הם בחי' עבד ובחי' מלך, כמשנת"ל⁵⁴ שהעבודה דבחי' נר"נ היא בחי' עבד והעבודה שמצד בחי' ח"י היא בחי' מלך. ולפי שבר"ה צריך להמשיך בחי' מלך מלכי המלכים, בחי' אגוסטוס⁵⁴, שהוא ע"י ההכתרה והעבודה דבחי' ח"י דוקא כנ"ל, לכן הנה כללות העבודה דתשרי היא העבודה שמצד עצם הנשמה, ובפרט בר"ה, שאז הוא הקב"ע (בבחי' מלך), וביוהכ"פ, שאז הוא העבודה בבגדי לבן, ענין האחדות⁵⁵, שהוא בחי' אש לבנה, אלא שביוהכ"פ הוא בהעלם, וההמשכה בגילוי היא בחג הסוכות. אך כל זה הוא בעבודה דחודש תשרי, אבל העבודה דכל השנה היא העבודה דשכל ומדות, שהם בהגבלה, ושייך בזה שינויים כנ"ל. ועל זה היא הבקשה וטהר לבנו לעבדך באמת, שעבודת הלב (דהתחלת העבודה היא עבודת הלב) תהי' בבחי' טהורה היא (וטהר לבנו), שאז יהי' זה באמת בלי שינויים. וכאשר עבודת הלב תהי' בבחי' זו, הנה ליבא פליג לכל שיפין⁵⁶, שגם שאר העבודות יהיו בבחי' טהרה ובאמת, שזהו מצד עצם הנשמה שהיא חבוקה ודבוקה בך.

52) ראה לקו"ת אחרי כח, סע"ב ואילך.
 עטרת ראש שער יוהכ"פ פ"ב ואילך.
 56) ראה זח"ג רכא, ב. תניא אגה"ק
 סל"א.

52) תהלים כז.
 53) שם, ח.
 54) ראה שמור"ר פכ"ג, א. המשך תער"ב
 ח"ב ע' תשנ ואילך. ח"ג ע' א"תב.